

การจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการ
ทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*

INTEGRATED ECONOMICS LEARNING TO DEVELOP MANAGEMENT
SKILLS FOR CREATIVE COMMUNITY RESOURCES BY PROJECT-BASED
LEARNING OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

กชพรรณ ต.เจริญ

Kotchaphan Tor.Charoen

ชรินทร์ มั่งคั่ง

Charin Mangkhang

เชษฐภูมิ วรรณไพศาล

Chetthapoom Wannapaian

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Education, Chiang Mai University, Thailand

E-mail: kotchaphan19@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 2 จำนวน 36 คนที่กำลังศึกษาใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนปางศิลาทองศึกษา อำเภอบางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จำนวน 6 แผน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) แบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนจากการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการโดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการ

* Received 13 July 2022; Revised 21 July 2022; Accepted 24 July 2022

ทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ผ่านกิจกรรม AISARP ทั้งหมด 6 ขั้นตอน นั้นนำไปสู่ทักษะการจัดการพื้นฐาน 3 ประเภท อันประกอบด้วย ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางโน้ตส์ และทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.81/81.11 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และ 2) ผลการศึกษาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 16.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.77 แสดงให้เห็นว่า ทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ, ทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์, โครงการเป็นฐาน

Abstract

The objectives of this research article were 1) to design integrated economics learning to develop management skills for creative community resources of Secondary School Students. 2) to develop management skills for creative community resources of Secondary School Students by project-based learning toward integrated economics. The target group was 36 Matthayom Suksa 2/2, during second semester of academic year 2018, Pangsilathong sukso School, Pangsilathong district, Kamphaeng Phet province. The research instruments were 1) 6 integrated economics lesson plans to develop management skills for creative community resources by project-based learning. Data were collected and analysed by means, percentage and standard deviation. 2) management skills test for creative community resources of Secondary School Students by project-based learning. The findings were as follow: 1) The result of the design of integrated economics learning to develop management skills for creative community resources of students, The project was based on 6 plans, through the design of learning management through a total of 6 AISARP activities leading to 3 basic management skills which are technical skills, conceptual skills and interpersonal skills, that had the efficiency criteria (E_1/E_2) at 84.81/81.11 the specified criteria. 2) The results of the study of creative community resource management skills of students who had completed integration economics had a mean ($\bar{X}$) of 16.22 and a standard deviation of 1.77, that the creative community

resource management skills of students who had learned integrated economics were statistically significant higher than before at level of .05.

Keywords: Integrated Economics Learning, Management Skills for Creative Community Resources, Project-based learning

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 24 ข้อ 2 ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ คือ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (กรมวิชาการ, 2546) ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ จึงมุ่งส่งเสริมกระบวนการคิดและวิธีการคิดที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียน ได้คิดทบทวน พิสูจน์ผล และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพ ในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา คุณธรรม และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ ซึ่งตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปในลักษณะองค์รวม ซึ่งเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จะทำให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของศาสตร์สาขาต่าง ๆ สามารถถ่ายโอนความรู้ไปใช้ในชีวิตได้จริง และมีความสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการคือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคม แห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผืนิกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ ลดลง ดังนั้นการศึกษาจึงมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญในการเตรียมคนในสังคมไทยให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงทางได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ในการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดมวลประสบการณ์

หรือองค์ความรู้ที่ยั่งยืนนั้น การใช้ชุมชนที่นักเรียนคุ้นเคยและรู้จักเป็นอย่างดี จะช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของชุมชนของตนเองมากยิ่งขึ้น ผสมกับการแสวงหาความรู้ในท้องถิ่นเพื่อที่จะได้พัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเองให้สืบทอดต่อไป ทั้งนี้ในแต่ละท้องถิ่นนั้นย่อมล้วนมีเอกลักษณ์ชุมชนและวิถีชีวิตของตนที่แตกต่างกันอย่างเช่นในอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร มีวิถีชีวิตและความเกี่ยวข้องกับการเกษตร และมีพืชเศรษฐกิจอยู่ด้วยกันหลายชนิด ประกอบกับการที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจ ในเนื้อหาวิชาเศรษฐศาสตร์โดยอาศัยการยกตัวอย่างจากเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่ใกล้ตัวของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ในสถานศึกษาถือได้ว่ามีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง (วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา อินลา, 2560) เพราะเป็นวิชาที่กล่าวถึงพฤติกรรมของมนุษย์ทุกคน ทุกระดับในแง่ของการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ แต่ละท้องถิ่นย่อมมีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติและแตกต่างกันจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันที่ปฏิบัติสืบทอดต่อ ๆ กันมา และกลายเป็นพื้นฐานอาชีพที่อยู่คู่กับชุมชน ถือได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจที่หลากหลายกลายเป็นวิถีชีวิตอย่างหนึ่งที่อยู่คู่กับชุมชนในอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร และโรงเรียนปางศิลาทองได้มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพด้านความรู้ และมีทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (โรงเรียนปางศิลาทองศึกษา, 2559) การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจึงทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในการที่จะพัฒนา สร้างสรรค์ สิ่งดี ๆ ให้กับชุมชนทั้งยังเป็นสร้างอาชีพให้กับหลายหลายครอบครัวในชุมชน

ตามแนวคิดของทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเอง ผู้เรียนจะปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล จะมีระดับแตกต่างกันไป เรียกได้ว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลมากขึ้นเป็นลำดับ และผู้เรียนจะควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่ โดยผู้เรียนเองมีหลักการว่า การเรียนรู้ คือ การแก้ปัญหา ซึ่งขึ้นอยู่กับการค้นพบของแต่ละบุคคล และ ผู้เรียนจะมีแรงจูงใจจากภายใน ผู้เรียนจะเป็นผู้กระตือรือร้น มีการควบคุมตนเองและเป็นผู้ที่มีการตอบสนองด้วยจุดมุ่งหมาย ของการสอนจะมีการ ยึดหยุ่นโดยยึดหลักว่า ไม่มีวิธีการสอนใดที่ดีที่สุด ดังนั้นเป้าหมายของการออกแบบการสอนก็ควรจะ ต้องพิจารณาเกี่ยวกับ การสร้างความคิดหรือปัญญาให้เป็นเครื่องมือ สำหรับนำเอาสิ่งแวดล้อมของการเรียนที่มีประโยชน์มา ช่วยให้เกิดการสร้างความรู้ให้แก่ผู้เรียน การนำเอาทฤษฎีการเรียนรู้การสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเองมาใช้ (ทิศนา ขัมมณี, 2554)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (ดุขฎิ โยเหลา และคณะ, 2557) เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน เลือกสิ่งที่จะศึกษาหรือโครงงานที่สนใจจะทำด้วยตนเอง เพราะเป็นสิ่งที่คล้ายคลึงเกี่ยวข้องกับชีวิตจริงหรือสภาพปัญหาที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน เป็น

การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ความคิดที่ลึกซึ้ง เชื่อมโยงสัมพันธ์กันจนได้ความรู้ ใหม่ที่มีความหมายสอดคล้องและเชื่อมโยงกัน ได้ใช้ทักษะที่มีในการทำงานตามความ ต้องการและความสนใจ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง และความรอบคอบ ในการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ และหลักการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ คือ เชื่อมมันในศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนภายใต้ หลักการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น (พินดา สีนสุวรรณ และชินทร์ มั่งคั่ง, 2546) การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็น กระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากให้ ผู้เรียนเลือกหรือกำหนดชื่อโครงงานที่จะศึกษาด้วยตนเองตาม ความสนใจ การจัดทำโครงงาน การวางแผนการดำเนินงาน การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล การดำเนินงานของโครงงานตามแผนที่วางไว้ รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูล การ วิเคราะห์ ข้อมูล การเขียนรายงานผลโครงงาน และนำเสนอผลของโครงงาน การจัดการเรียนรู้ โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนัก บริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองสนใจตามความเหมาะสมและความต้องการ โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการในการแก้ปัญหา การทำงานอย่างมีระบบ การวางแผนคิด วิเคราะห์ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถสรุปออกมาเป็นองค์ความรู้ของตนเอง โดยมี ผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดทาง ปัญญา มีความฉลาดทางสังคม และมีความฉลาดทางจิตสำนึกต่อส่วนรวม ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่ จะจัดการเรียนการสอนและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการโดยใช้ โครงงานเป็นฐาน ซึ่งประกอบด้วย ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 A : Analysis วิเคราะห์ชุมชน ขั้นที่ 2 I : Issue ค้นประเด็นปัญหา ขั้นที่ 3 S : Selected กล้าเลือกประเด็น ขั้นที่ 4 A : Action เน้นปฏิบัติ ขั้นที่ 5 R : Reflection จัดกลุ่มสะท้อนคิด และ ขั้นที่ 6 P : Presentation มีวิจารณ์ญานำเสนอ ซึ่งนำไปสู่ทักษะการจัดการพื้นฐาน 3 ประเภท ประกอบด้วย ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนทัศน์ และทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้ ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเองอันนำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียน เห็นคุณค่าและความสำคัญของชุมชนของตนเองอีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนหากจะ นำเอาองค์ความรู้ที่ได้มาไปต่อยอดในการสร้างสรรค์หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่างาน ให้กับพืชทางเศรษฐกิจในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการ ทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษา ที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ที่ทำการศึกษาประชากรกลุ่มเดียวทดสอบก่อน-หลัง โดยการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านกิจกรรม AISARP ทั้ง 6 ขั้นตอน เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปางศิลาทองศึกษาอำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 166 คน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 2 จำนวน 36 คน ที่เรียนรายวิชาสังคมศึกษา 4 (ส22103) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบยกลกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบ ด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จำนวน 6 แผน จำนวน 18 ชั่วโมง ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง รู้จักชุมชน รู้จักตนเอง จำนวน 3 ชั่วโมง 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชน จำนวน 2 ชั่วโมง 3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วิถีชีวิตกับชุมชน จำนวน 3 ชั่วโมง 4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การผลิตสินค้าอย่างสร้างสรรค์ จำนวน 4 ชั่วโมง 5) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จำนวน 3 ชั่วโมง และ 6) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง นำเสนอชุมชน จำนวน 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง โดยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หนังสือเรียน คู่มือครู และข้อบ่งชี้เนื้อหาเศรษฐศาสตร์จากรายวิชา สังคมศึกษา 4 ส22103 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรของสถานศึกษา รวมถึงหลักการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และข้อบ่งชี้เนื้อหา นำมาสร้างแผนกิจกรรมเรียนรู้ตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้น ตามแนวคิด ทฤษฎีที่ศึกษาและสังเคราะห์ไว้แล้ว คือ กิจกรรม AISARP มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน นำมาปรับปรุง แก้ไขแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์

บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐาน โดยนำไปใช้ทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่เป็นนักเรียนที่เคยเรียนผ่านมาแล้ว ปีการศึกษา 2560 ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐานมาทดลองใช้ในการตรวจสอบหาประสิทธิภาพของเครื่องมือตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2521) พบว่า ประสิทธิภาพของเครื่องมือเท่ากับ 82.59/82.22 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ จากการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ บูรณาการโครงงานเป็นฐาน จำนวน 30 ข้อ โดยวัดทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางแนวคิด และทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ หลักการ วิธีการ เกี่ยวกับแบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ (กิลฟอร์ด, 1957) วิธีการสร้างแบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างแบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ จากนั้นนำแบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชน สร้างขึ้นเสนอ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม นำแบบวัดทักษะการจัดการที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา การใช้ภาษาและความเหมาะสมของคำถาม การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และแก้ไขปรับปรุงข้อสอบที่มีค่า IOC ไม่ถึง 0.5 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้ค่าเฉลี่ย IOC เท่ากับ 0.94 นำแบบวัดทักษะการจัดการที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านหินดาตราชูราษฎร์บำรุง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความยากง่าย (P) และค่าดัชนีจำแนกหรือค่าอำนาจจำแนก (r) คำนวณจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.52 – 0.69 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.24 – 0.62 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) ของข้อสอบทั้งฉบับเลือกใช้สูตร Kuder Richardson formula 20 (KR-20) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.81 นำแบบวัดทักษะการจัดการที่ได้จำนวน 30 ข้อ ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสลับข้อแบบทดสอบ

การดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึง ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนปางศิลาทองศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทำวิจัยและเก็บข้อมูล และชี้แจงให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยทราบ

2. ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้สร้างแผนกิจกรรมเรียนรู้ตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอน ตามแนวคิดทฤษฎีที่ศึกษาและสังเคราะห์ไว้ เรียกว่า กิจกรรม AISARP มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน จำนวน 6 แผน รวม 18 ชั่วโมง ดังนี้ ขั้นที่ 1 A : Analysis วิเคราะห์ชุมชน ขั้นที่ 2 I : Issue ค้นหาประเด็นปัญหา ขั้นที่ 3 S : Selected กล้าเลือกประเด็น ขั้นที่ 4 A : Action เน้นปฏิบัติ ขั้นที่ 5 R : Reflection จัดกลุ่มสะท้อนคิด และ ขั้นที่ 6 P : Presentation มีวิจารณ์ญานนำเสนอ ซึ่งนำไปสู่ทักษะการจัดการพื้นฐาน 3 ประเภท อันประกอบด้วย ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนทัศน์ และทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อรับการตรวจสอบความถูกต้องทางทฤษฎี ภาษา เนื้อหา รูปแบบกิจกรรม และการวัดผลประเมินผลตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. สร้างแบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ จากการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการโครงงานเป็นฐาน จำนวน 30 ข้อ โดยวัดทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางแนวคิด และทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน จากนั้นนำแบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องทางทฤษฎี ภาษา เนื้อหา รูปแบบในการจัดกิจกรรม และการวัดผลประเมินผลตรวจสอบคุณภาพ ความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และนำมาใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปางศิลาทองศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 36 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2521) ซึ่งมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ผ่านการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐาน และผู้วิจัยได้จัดทำแบบแบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์จากการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการโครงงานเป็นฐานเพื่อวัดทักษะพื้นฐาน 3 ประการของผู้เรียน คือ 1) ทักษะทางเทคนิค 2) ทักษะทางมนทัศน์ และ 3) ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ มารวมกัน จากนั้นหาค่าเฉลี่ยมาจัดระดับคุณภาพแบบประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ กำหนดการให้คะแนน คือ 5 คือระดับดีมาก 4 คือระดับดี 3 คือระดับปานกลาง 2 คือระดับน้อย และ 1 คือระดับน้อยที่สุด

แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยรวม ปรับตามเกณฑ์ของ บุญส่ง นิลแก้ว คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง นักเรียนมีทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในระดับดีมาก คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง นักเรียนมีทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในระดับดี คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง นักเรียนมีทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง นักเรียนมีทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในระดับน้อย และคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง นักเรียนมีทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในระดับน้อยที่สุด (บุญส่ง นิลแก้ว, 2541)

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำเอาเอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการทดสอบสมมติฐานค่า t-test ในการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ และการหาค่าดัชนีความสอดคล้องแบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์จากการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจศาสตร์ บูรณาการโครงการเป็นฐานโดยใช้ IOC (Index of Item Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ผลการวิจัย

1. ผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจศาสตร์บูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ผู้วิจัยได้ออกแบบจัดการเรียนรู้เศรษฐกิจศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัด การทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงการเป็นฐาน จำนวน 6 แผน รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.84 โดยใช้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จากการศึกษา และสังเคราะห์เอกสาร ตำรา ทฤษฎีต่างๆ ซึ่งได้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม AISARP ทั้งหมด 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 A : Analysis วิเคราะห์ชุมชน ขั้นที่ 2 I : Issue ค้นประเด็นปัญหา ขั้นที่ 3 S : Selected กล้าเลือกประเด็น ขั้นที่ 4 A : Action เน้นปฏิบัติ ขั้นที่ 5 R : Reflection จัดกลุ่มสะท้อนคิด และ ขั้นที่ 6 P : Presentation มีวิจารณ์ญานนำเสนอ ซึ่งนำไปสู่ทักษะการจัดการพื้นฐาน 3 ประเภท อันประกอบด้วย ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนทัศน์ และทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ผ่านแผนการจัดการเรียนรู้เรียนรู้เศรษฐกิจศาสตร์บูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ทั้ง 6 แผน มีรายละเอียดดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง รู้จักชุมชน รู้จักตนเอง กิจกรรมขั้นที่ 1 วิเคราะห์ชุมชน (Analysis) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนสำรวจมวลประสบการณ์ของตนเอง เน้นให้

ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจวิถีชีวิตชุมชนของตนเอง เพื่อจะได้นำประสบการณ์เหล่านั้นมาตั้งประเด็นปัญหา กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และขอบเขตเนื้อหา ในขั้นที่ 1 นี้ พบว่า ผู้เรียนให้ความสนใจ เกิดการคิดทบทวนถึงสภาพความเป็นอยู่ และบริบทของชุมชนตนเอง โดยบรรยายถึงลักษณะโดยทั่วไป ประวัติความเป็นมาพอสังเขป จุดเด่นของชุมชน ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันซึ่งจะนำไปสู่การค้นประเด็นปัญหาในขั้นที่ 2

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชน ขั้นที่ 2 ค้นประเด็นปัญหา (Issue) ในขั้นตอนนี้ครูจะเป็นผู้แนะนำการตั้งประเด็นปัญหา และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอวิถีชีวิตของคนในชุมชนของตนเอง พร้อมทั้งยกตัวอย่างโดยบูรณาการเนื้อหาให้เข้ากับบริบทชุมชนของผู้เรียน เช่น มองหาจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนว่าเพราะเหตุใดสิ่งนี้จึงกลายเป็นจุดเด่นของชุมชน และแต่ละชุมชนมีการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตนอย่างไร ให้น่าสนใจ พบว่า ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการตั้งคำถาม และทักษะการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนมีความสนใจและอยากที่จะนำมาเป็นตัวเลือกในประเด็นที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วิถีชีวิตกับชุมชน ขั้นที่ 3 กล้าเลือกประเด็น (Selected) การค้นประเด็นปัญหา ในขั้นที่ 2 จะนำมาสู่การเลือกประเด็นในขั้นที่ 3 พบว่า จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลของแต่ละชุมชนจะทำให้ผู้เรียนได้มองเห็นข้อมูลในส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ผู้เรียนได้เลือกประเด็นที่ตนถนัดและสนใจ จากนั้นผู้เรียนมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ เพราะต้องนำประเด็นดังกล่าวมาบูรณาการกับเนื้อหาสาระเศรษฐศาสตร์ได้ โดยเริ่มตั้งแต่ลำดับขั้นตอนการผลิตสินค้าและบริการจนนำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ รวมถึงผู้เรียนรู้สึกตระหนักในคุณค่าความสำคัญของชุมชนของตนเอง นอกจากนี้ผู้เรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การผลิตสินค้าอย่างสร้างสรรค์ ขั้นที่ 4 เน้นปฏิบัติ (Action) ในขั้นที่ 4 นี้ เป็นกิจกรรมที่อาศัยกระบวนการกลุ่มในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่นักเรียนได้กำหนดไว้พบว่า ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติอย่างกระตือรือร้น ใส่ใจในรายละเอียดมากขึ้น อีกทั้งยังได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจพื้นที่ การเก็บข้อมูล การรวบรวมข้อมูล ตลอดจนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา สร้างการทำงานอย่างมีระบบ ในขั้นที่ 4 นี้ ผู้สอนทำหน้าที่เพียงแค่แนะแนวทางการปฏิบัติงาน และแนะนำเรื่องทักษะการจัดการพื้นฐาน 3 ประเภท คือ ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางสังคม ควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นที่ 5 จัดกลุ่มสะท้อนคิด (Reflection) เมื่อผู้เรียนสามารถสรุปสิ่งที่ปฏิบัติออกมาเป็นองค์ความรู้ของกลุ่มตนเองได้แล้วนั้น พบว่า ผู้เรียนมีการนำข้อมูลและผลลัพธ์ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกันในช่วงเรียน มีการประเมินเพื่อสะท้อนความคิด ทักษะ มุมมอง สภาพปัญหาของชุมชนของตน ยอมรับจุดดีจุดด้อยของตน

รวมถึงหาแนวทางแก้ไขร่วมกันซึ่งการสะท้อนคิดจะช่วยให้ผู้เรียนหาคำตอบที่หลากหลายเกิดความสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการเติมเต็มผลงานของตนให้สมบูรณ์มากขึ้นก่อนที่จะนำเสนอในขั้นตอนถัดไป

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง นำเสนอชุมชน ชั้นที่ 6 มีวิจารณ์ญานนำเสนอ (Presentation) หลังจากที่ได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมมาทั้ง 5 ชั้นแล้ว ในชั้นที่ 6 นี้ผู้เรียนจะต้องนำเสนอผลงานของตนเอง ผู้เรียนสามารถออกแบบการนำเสนอและสร้างสรรค์ผลตามได้ตามความถนัด โดยผู้สอนจะทำหน้าที่ประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียน และประเมินทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

แบบทดสอบระหว่างเรียน			แบบทดสอบหลังเรียน			ประสิทธิภาพ E ₁ /E ₂
คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย	E ₁	คะแนน เต็ม	ค่าเฉลี่ย	E ₂	
30	25.40	84.81	20	16.22	81.11	84.81/81.11

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน E₁ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 84.81 และผลคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียน E₂ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 81.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้เรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงการเป็นฐานผ่านกิจกรรม AISARP ทั้งหมด 6 ขั้นตอน เพื่อวัดทักษะพื้นฐาน 3 ประการของผู้เรียน คือ 1) ทักษะทางเทคนิค 2) ทักษะทางมนทัศน์ และ 3) ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ

แบบวัดทักษะ	$\bar{X}$	S.D.
ทักษะทางเทคนิค	4.20	0.68
ทักษะทางมนทัศน์	4.12	0.75
ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์	4.31	0.47
รวมทั้ง 3 ทักษะ	4.21	0.63

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนมีทักษะการจัดการชั้นพื้นฐานแต่ละทักษะอยู่ในระดับที่กำหนด ดังนี้ ด้านทักษะทางเทคนิค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.68 ด้านทักษะทางมนทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.75 ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.47 และทักษะการจัดการทั้ง 3 ประเภท อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ 4.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63

ทั้งนี้ การพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ มีผลปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ

แบบวัดทักษะ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ทักษะการจัดการก่อนเรียน	36	13.5	2.85	8.84
ทักษะการจัดการหลังเรียน	36	16.22	1.77	

จากตารางที่ 3 พบว่า ทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 13.5 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.85 และคะแนนทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 16.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.77 และการทดสอบค่าที (t-test) เท่ากับ 8.84 แสดงให้เห็นว่า ผลต่างของแบบวัดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการออกแบบการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐาน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ 0.84 ซึ่งแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการกำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ครบถ้วน โดยดำเนินการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม AISARP ทั้งหมด 6 ขั้นตอน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานที่มีครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัว

นักเรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2561) ที่ให้ความหมายการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานว่า วิธีการสอนที่เน้นการทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในเรื่องของการคิดสร้างโครงงานการวางแผนดำเนินการการออกแบบลงมือปฏิบัติรวมทั้งร่วมกำหนดแนวทางในการวัดผลและประเมินผลโดยมีการชี้แนะและให้คำปรึกษาจากผู้สอน นอกจากนี้แล้วการที่ให้ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติซึ่งเป็นการให้ผู้เรียนได้ฝึกความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถคิดได้อย่างกว้างไกล มีอิสระทางความคิดอันนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน เช่นเดียวกับที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ให้ความหมายความคิดเชิงสร้างสรรค์ หมายถึงการขยายขอบเขตความคิดออกไปจากความคิดเดิมที่มีอยู่สู่ความคิดใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน เพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุดให้กับปัญหาที่เกิดขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2556)

นอกจากนี้แล้วการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐานผ่านกิจกรรม AISARP ทั้งหมด 6 ขั้นตอน อันประกอบด้วย ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ชุมชน (Analysis) ขั้นที่ 2 ค้นประเด็นปัญหา (Issue) ขั้นที่ 3 กล้าเลือกประเด็น (Selected) ขั้นที่ 4 เน้นปฏิบัติ (Action) ขั้นที่ 5 จัดกลุ่มสะท้อนคิด (Reflection) และ ขั้นที่ 6 มีวิจารณ์ญานนำเสนอ (Presentation) แสดงให้เห็นว่าบทบาทหรือสิ่งเหล่านี้ที่ครูแสดงออกผ่านกิจกรรม AISARP ทั้งหมด 6 ขั้นตอน ได้ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ บทบาทของครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ครูเองจะต้องจัด การเรียนรู้แบบบูรณาการรายวิชา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ชุมชนและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียนดังที่ ดุษฎี โยเหลาและคณะ กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้กระตุ้นเพื่อนำความสนใจที่เกิดจากตัวนักเรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ โดยนักเรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ที่จะนำมาสู่การสรุปความรู้ใหม่ มีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงานและได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานแบบรูปธรรม (ดุษฎี โยเหลา และคณะ, 2557) ซึ่งการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนนี้จะส่งผลให้เกิดทักษะการจัดการทรัพยากรเชิงสร้างสรรค์ขึ้น โดยอาศัยการตระหนักสิ่งแวดล้อมสำคัญที่อยู่ในชุมชน ที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีวิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติที่แตกต่างกัน จึงถือได้ว่าธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและเป็นสิ่งปฏิบัติสืบทอดต่อ ๆ กันมา รวมไปถึงการจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างรู้คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด เช่นเดียวกับ การที่ผู้ที่จะทำงานชุมชนต้องเริ่มต้นด้วยการปรับทัศนคติที่มีต่อชุมชนก่อนและเข้าใจว่าชุมชนเป็นรากฐานของชีวิตทางสังคม เป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ปรับเปลี่ยนปัจเจกชนสู่ความเป็นส่วนรวม และเป็นจุดเริ่มต้นของ ชีวิตทางศีลธรรมของมนุษยการทำงานชุมชนเป็นวิถีทางสำคัญในการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี (โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, 2559)

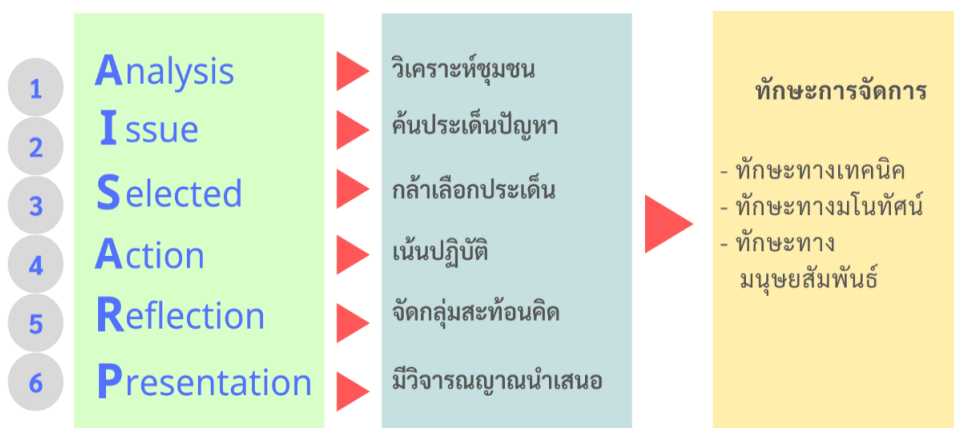
2. ผลการศึกษาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 19.97 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.06 การจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงการเป็นฐานผ่านกิจกรรม AISARP ทั้งหมด 6 ขั้นตอน มีรูปแบบเป็นกระบวนการที่ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอน โดยเริ่มต้นตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน และการสรุปผลงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ อันนำไปสู่ทักษะที่เป็นคุณลักษณะหรือความสามารถบางอย่างของผู้เรียนที่สามารถนำไปปฏิบัติใช้ในชีวิตและชุมชนของตนเองได้ ส่งผลให้ผู้เรียนส่วนใหญ่เกิดทักษะการจัดการพื้นฐาน 3 ประการ ประกอบด้วย 1) ทักษะทางเทคนิค คือ เป็นทักษะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถทางเทคนิคที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่คุณเรียนตั้งไว้ ในทักษะนี้พบว่า ผู้เรียนฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการสืบค้นข้อมูล การค้นคว้าด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยี ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเกิดความคิดที่สร้างสรรค์ รวมถึงการคิดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วย การที่ผู้เรียนเห็นตัวอย่างที่มีความหลากหลาย ถือเป็นการกระตุ้นและสร้างความสนใจให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้เรียนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางเทคนิค 2) ทักษะทางมนทัศน์ เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับความรู้ เนื้อหาของเรื่องที่เรียนอยู่ สามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม AISARP ถือเป็นการท้าทายผู้เรียนให้อาศัยบริบทของชุมชนในการลงมือปฏิบัติ แต่ผู้เรียนจะต้องคงมนทัศน์ที่เป็นเนื้อหาของวิชาไว้ ซึ่งผู้เรียนก็ปฏิบัติออกมาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย พบว่า ในทักษะนี้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดที่สร้างสรรค์ผลงานโดยอาศัยมวลประสบการณ์เดิมผสมกับการลงมือปฏิบัติควบคู่กัน การให้ความร่วมมือกันในการวางแผน กระบวนการในการปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหา รวมถึงเชื่อมโยงข้อมูลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางมนทัศน์ขึ้น และ 3) ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ เป็นทักษะในการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกับชุมชน พบว่า ผู้เรียนมีการพัฒนาการในการสื่อสารที่ดีขึ้น เพราะต้องปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนและชุมชน ซึ่งได้จากการกระบวนการกลุ่ม ซึ่งการสื่อสารที่ดีจะช่วยลดความขัดแย้งและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับสมาชิกในกลุ่ม ทั้งนี้ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ทำให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีของชุมชนของตน รวมไปถึงการเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้วย ทั้งนี้การที่ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินมือปฏิบัติจนทำให้เกิดทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์สามารถพัฒนาผ่านการเรียนรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงานจริง มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตามที่ Robert K. นักจิตวิทยาสังคมและองค์กรอเมริกัน กล่าวว่า ทักษะการจัดการสามารถกำหนดเป็นคุณลักษณะหรือความสามารถบางอย่าง

ที่ผู้บริหารควรมีเพื่อทำภารกิจเฉพาะในองค์กร รวมถึงความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารในองค์กรขณะเดียวกันก็หลีกเลี่ยงสถานการณ์วิกฤติและแก้ไขปัญหาทันทีเมื่อเกิดขึ้น (Robert K., 2015) โดยรวมแล้วการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนถือเป็นการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเองนี้ จะให้ความสำคัญและเน้นที่ประสบการณ์ตรงของตัวผู้เรียน มากกว่าการรับเอาเนื้อหาหรือรับเฉพาะข้อมูล เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์ใหม่ๆ ด้วยตนเอง โดยอาศัยสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่มาใช้เป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติ

องค์ความรู้ใหม่

ผลการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ได้สร้างแผนกิจกรรมเรียนรู้ตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอน ตามแนวคิดทฤษฎีที่ศึกษาและสังเคราะห์ไว้ เรียกว่า กิจกรรม AISARP มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 A : Analysis วิเคราะห์ชุมชน ขั้นที่ 2 I : Issue ค้นประเด็นปัญหา ขั้นที่ 3 S : Selected กล้าเลือกประเด็น ขั้นที่ 4 A : Action เน้นปฏิบัติ ขั้นที่ 5 R : Reflection จัดกลุ่มสะท้อนคิด และ ขั้นที่ 6 P : Presentation มีวิจารณ์ญานนำเสนอ ซึ่งนำไปสู่ทักษะการจัดการพื้นฐาน 3 ประเภท อันประกอบด้วย ทักษะทางเทคนิค ทักษะทางมนทัศน์ และทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ดังภาพนี้

ภาพที่ 1 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชน เชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การออกแบบการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โครงงานเป็นฐาน จำนวน 6 แผน รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง พบว่า มีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ 0.84 ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพสามารถนำไปใช้กับตัวอย่างวิจัยได้ และผลของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม AISARP ทั้งหมด 6 ขั้นตอน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการจัดการขั้นพื้นฐาน 3 ประการ ประกอบด้วย 1) ทักษะทางเทคนิค 2) ทักษะทางมโนทัศน์ และ 3) ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจากการวัดทักษะการจัดการของผู้เรียน พบว่า ผลการศึกษาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 19.97 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.06 แสดงให้เห็นว่า ทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนที่สูงขึ้น นอกจากนี้แล้วการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของชุมชนของตนเองอีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนหากจะนำเอาองค์ความรู้ที่ได้มาไปต่อยอดในการสร้างสรรค์ผลงานต่อไปในอนาคต ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้คือ 1) ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์บูรณาการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน ผู้สอนควรศึกษาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นให้เกิดความเข้าใจในบริบทสภาพความเป็นอยู่ เพราะจะนำไปสู่ความต้องการของท้องถิ่นที่แท้จริง จะช่วยให้ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมหรือจัดกิจกรรมที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อการนำไปใช้ ตลอดจนการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนของตนให้มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น 2) ควรมีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กับสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หรือสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ จะทำให้การจัดกิจกรรมมีความหลากหลายและทำให้ผู้เรียนสนใจอยากที่จะเรียนรู้มากขึ้น 3) ควรมีการพัฒนาทักษะการจัดการทรัพยากรชุมชนเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับทักษะที่จำเป็นด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 หรือทักษะของพลเมืองดิจิทัลร่วมด้วยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียนต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ รวมถึงการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2556). ความคิดเชิงสร้างสรรค์. (พิมพ์ครั้งที่ 6), กรุงเทพมหานคร: ชัค เซส มีเดีย.
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2559). วิถีชุมชน เครื่องมือ 7 ชิ้น ที่ทำให้งานชุมชนง่าย ได้ผล และสนุก. (พิมพ์ครั้งที่ 12), นนทบุรี: สุขศาลา.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). ระบบการผลิตชุดการสอนแผนจุฬาลงกรณ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดุขฎิ โยเหลา และคณะ. (2557). การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย. กรุงเทพมหานคร: หจก.ทิพย์วิสุท.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญส่ง นิลแก้ว. (2541). วิจัยทางการศึกษา. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พนิดา สินสุวรรณ และชรินทร์ มั่งคั่ง. (2546). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้โครงงานของนักศึกษาบัณฑิต. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โรงเรียนปางศิลาทองศึกษา. (2559). เอกสารประกอบหลักสูตรโรงเรียนปางศิลาทองศึกษา พุทธศักราช 2552 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2559). กำแพงเพชร: โรงเรียนปางศิลาทองศึกษา.
- วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา อินลา. (2560). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). แนวทางการจัดทักษะแห่งอนาคตใหม่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้น

สมรรถนะทาง สาขาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน.

Robert K. (2015). Management Skills. Retrieved January 20, 2020, from [rom https :// corporatefinanceinstitute. com/ resources/ careers/ soft- skills/ manage ment-skills/](https://corporatefinanceinstitute.com/resources/careers/soft-skills/management-skills/)